

Тернопільський національний економічний університет
Юридичний факультет
Кафедра фінансово-економічної безпеки та інтелектуальної власності

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА

на тему:

«Реформування митної системи з метою зміцнення економічної безпеки
України»

Студента 1_ курсу магістратури
групи ФЕБм - 12
Галузі знань 1801 – специфічні категорії
Спеціальності 8.18010014 “Управління фінансово-
економічною безпекою”
Якимів Р. І.

Керівник _____

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

м. Тернопіль – 2016 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи митної системи та її вплив на забезпечення митної безпеки.....	5
РОЗДІЛ 2. Систематизація критеріїв та індикаторів оцінювання ефективності діяльності митних органів.....	15
РОЗДІЛ 3. Напрямки реформування митної системи з метою забезпечення митної складової економічної безпеки України.....	22
ВИСНОВКИ.....	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	32

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Митна система була й залишається високоефективним фіскальним механізмом, який відіграє важливу роль у регулюванні економічного розвитку держави та забезпеченні її економічної безпеки. Від якості і своєчасності прийняття рішень у митній сфері залежить ефективність податкової політики в цілому, рівень розвитку міжнародної торгівлі, сальдо платіжного балансу держави та збалансованість державних фінансів. Тому наукове обґрунтування сутності, складових, тенденцій і закономірностей розвитку митної системи завжди було й залишається важливим науковим завданням, незалежно від того, на якому етапі суспільно-економічних трансформацій перебуває держава. Особливої актуальності дана проблематика набуває в сучасних умовах фінансово-економічної нестабільності, коли багато країн переглядають свої митні тарифи та запроваджують нові, нетарифні, заходи з метою мінімізації впливу світової фінансової кризи на національну економіку.

Метою роботи є дослідження реформування митної системи з метою зміцнення економічної безпеки України.

Відповідно до поставленої мети при написанні роботи варто вирішити ряд завдань:

- обґрунтувати теоретичні основи митної системи та її вплив на забезпечення митної безпеки;
- відобразити систематизацію критеріїв та індикаторів оцінювання ефективності діяльності митних органів;
- визначити напрямки реформування митної системи з метою забезпечення митної складової економічної безпеки України.

Аналіз наукових досліджень. Питаннями митної справи займаються багато вітчизняних науковців і практиків, зокрема А.Д. Войцещук, О.П. Гребельник, В.І. Дудчак, М.М. Каленський, Б.А. Кормич, Ю.Д. Кунєв, П.В.

Науменко, П.В. Пашко, С. Терещенко, які детально вивчають практичні аспекти митного законодавства України.

Об'єктом дослідження є митна система та митні органи України.

Предметом дослідження є процес реформування митної системи України.

Структура роботи складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

Теоретичні основи митної системи та її вплив на забезпечення митної безпеки

Структура та організація діяльності митних органів України урегульовані однойменною главою Митного кодексу (МК) України [6]. Так, у ст. 11 МК України вказано, що безпосереднє здійснення митної справи покладається на митні органи України. Ці органи при реалізації митної політики держави здійснюють спеціальні основні завдання [6]:

- 1) виконання та контроль за додержанням законодавства України з питань митної справи;
- 2) захист економічних інтересів України;
- 3) забезпечення виконання зобов'язань, передбачених міжнародними договорами України з питань митної справи, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;
- 4) сприяння захисту інтелектуальної власності учасників зовнішньоекономічних зв'язків, інших юридичних та фізичних осіб;
- 5) застосування відповідно до закону заходів тарифного та нетарифного регулювання при переміщенні товарів через митний кордон України;
- 6) здійснення митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, вдосконалення форм і методів їх здійснення;
- 7) контроль за дотриманням правил переміщення валютних цінностей через митний кордон України;
- 8) здійснення спільно з уповноваженими органами державної влади заходів щодо захисту інтересів споживачів товарів і додержання учасниками зовнішньоекономічних зв'язків державних інтересів на зовнішньому ринку;
- 9) створення сприятливих умов для прискорення товарообігу та пасажиропотоку через митний кордон України;

10) боротьба з контрабандою та порушенням вимог цього кодексу (митного законодавства);

11) розвиток міжнародного співробітництва у галузі митної справи;

12) ведення митної статистики;

13) ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності;

14) здійснення верифікації (встановлення достовірності сертифікатів походження товарів з України).

Митні органи України є невід'ємним елементом системи центральних державних органів виконавчої влади і здійснюють функції в галузі митної справи відповідно до Конституції України, законодавства про зовнішньоекономічну діяльність, митного законодавства та інших нормативних актів. Специфіка митних органів України в системі державних органів України визначається покладеними на них завданнями та функціями. Як органи виконавчої влади митні органи України характеризуються такими основними рисами [6]:

— належать до юридичних осіб публічного права (ст. 146 ЦК України; ч.7 ст.13 МК). Як юридичні особи вони мають правосуб'єктність, індивідуальні ознаки;

— утворюються і діють під загальним керівництвом Президента України (ч.3 ст.11 МК);

— виключно й безпосередньо здійснюють митну справу (ст.11 МК);

— митні органи наділені визначеною для них законами компетенцією в галузі митної справи. Інші органи, крім Верховної ради, Президента України, КМ України, не вправі приймати рішення, що перетинаються з компетенцією митних органів України, та виконувати без відповідного допуску чи замінити їх функції чи іншим чином втручатися в діяльність митних органів;

— діяльність митних органів за своїм змістом є розпорядчою і в межах визначеної для них компетенції вони вправі видавати нормативні акти з митної справи, які діють на всій території України і мають обов'язкову силу для

підвідомчих підпорядкованих органів, інших державних органів та їх посадових осіб, юридичних та фізичних осіб (ч.2 ст.14 МК);

— митні органи утворюють єдину систему (ч.І ст.12 МК);

— митні органи утворюються, реорганізуються і ліквідовуються у встановленому законом порядку;

— фінансування діяльності митних органів здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, які передбачаються на утримання державного апарату (ч.2 ст.13 МК);

— діяльність митних органів здійснюється виключно на основі чинного законодавства України.

Чинним законодавством митні органи віднесені до воєнізованих органів. Це означає, що співробітники цих органів мають право носити зброю та інші засоби індивідуального захисту. У передбачених законом випадках вони можуть застосувати ці спеціальні засоби (вогнепальна зброя, наручники, упаковки з газом дратівливої дії, засобами примусової зупинки транспортних засобів, тощо).

Митна система України, як і кожної держави, має компонентну, функціональну й організаційну складові (рис. 1). Компонентна складова митної системи України включає суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності; ставки й види мита; нетарифні інструменти; 13 митних режимів (імпорт, реімпорт, експорт, реекспорт, транзит, тимчасове ввезення (вивезення), митний склад, спеціальна митна зона, магазин безмитної торгівлі, переробка на митній території України, переробка за межами митної території України, знищення або руйнування, відмова на користь держави); митні процедури при переміщенні товарів, транспортних засобів та інших предметів, а також перетині митного кордону громадянами; митні платежі (мито, ПДВ, акцизний збір); методи визначення митної вартості товарів; митні преференції; принципи класифікації та правила кодування товарів.

Функціональна складова відображає основні функції митної системи та їх забезпечення: форми митного контролю, декларування й митне оформлення,

механізм нарахування і сплати митних платежів, права й обов'язки суб'єктів зовнішньоекономічних відносин, способи їх захисту, інформаційне, фінансове та матеріально-технічне забезпечення роботи митних органів.

Організаційна складова митної системи передбачає формування таких ієрархічних рівнів: мікрорівня (митний пост); локального (митниця); мезорівня (регіональна митниця); макрорівня (національна митна система). У сучасних умовах спостерігається також формування мегарівня (митний союз) і метарівня (глобальний митний простір).

Митна система зокрема та податкова система в цілому є специфічними сферами життєдіяльності суспільства й наукових досліджень, оскільки тут перетинаються інтереси економічної науки та юриспруденції. Проте відсутність ефективної співпраці економічної та юридичної частин функціонування митної системи призвела до надмірної зарегульованості останньої, що негативно впливає на її подальший розвиток.

Діяльність митних органів детально урегульована МК України та іншими нормативними актами і забезпечується спеціально підготовленими державними службовцями.

Митна система України є загальнодержавною системою, яка складається з митних органів та спеціалізованих митних установ і організацій.

Сьогодні, коли протистояння держав найчастіше виражається в економічній сфері, однією з найважливіших складових національної безпеки безперечно є економічна безпека та її складові, пов'язані із зовнішньоекономічною діяльністю, – зовнішньоекономічна та митна безпека.

Митна політика є одним з дієвих інструментів державного регулювання зовнішньоекономічних зв'язків, в першу чергу – захисту внутрішнього ринку чи стимулювання виходу вітчизняних товарів на міжнародні ринки.

Державна політика завжди виражає і представляє певний спільний інтерес, і митна політика як складова її частина є виключенням. У формуванні митної політики виражаються інтереси держави та суспільства в цілому (національні інтереси) та інтереси окремих фізичних та юридичних осіб (наприклад, при проведенні антидемпінгових справ по заявах суб'єктів господарської діяльності).

Митна політика визначає роль митних органів конкретної держави в міжнародному співробітництві щодо вирішення деяких глобальних завдань, які постають перед світовим співтовариством. Серед таких проблем треба відзначити підтримання міжнародної безпеки, а саме контроль та боротьбу з незаконним переміщенням зброї, радіоактивних та токсичних речовин та так званих "критичних технологій", підтримання міжнародних економічних санкцій, підтримання екологічної безпеки та боротьбу з міжнародною злочинністю, в першу чергу з контрабандою наркотичних засобів. У формуванні митної політики виражаються інтереси держави та суспільства в цілому (національні інтереси) та інтереси окремих фізичних та юридичних осіб (наприклад, при проведенні антидемпінгових справ по заявах суб'єктів господарської діяльності).

Митна безпека держави – це стан захищеності її митних інтересів. Митні інтереси – це національні інтереси держави, забезпечення і реалізація яких досягаються провадженням митної справи.

Митна безпека являє собою комплекс (систему) ефективних економічних, правових, політичних та інших заходів держави, суспільства й людей із захисту інтересів (у тому числі інтересів власності) народу та держави в зовнішньоекономічній сфері і, зокрема, у митній сфері. Зовнішньоекономічна безпека та митна безпека – це поняття, які мають взаємні пересічення, але взаємно не поглинаються. З одного боку, митна безпека впливає із зовнішньоекономічної безпеки та є її складовою, з

іншого – митна безпека, яка забезпечується виконанням митної справи, перебуває на стику силових і несилових складових національної безпеки й може бути виділена в окреме поняття [12].

Митну безпеку можна визначити як стан захищеності митних інтересів держави. Під забезпеченням митної безпеки можна розуміти упровадження в митній справі сукупності засобів, здатних протидіяти внутрішнім і зовнішнім загрозам та викликам у сфері митних економічних відносин; забезпечити можливість досягнення необхідного рівня захищеності, надійності та усталеності митної служби шляхом створення ефективного регуляторного організаційно-економічного механізму. У цьому контексті поняття «забезпечення митної безпеки» слід розглядати як здатність управлінських рішень в рамках створеної системи захисту економічних інтересів держави, протидіяти можливим небезпекам у митній галузі.

Головна мета забезпечення митної безпеки – це досягти необхідного рівня надійності митної системи.

Митна складова відіграє одну із ключових ролей у процесі забезпечення економічної безпеки держави в цілому та фінансової безпеки зокрема, оскільки спрямована на захист національних економічних інтересів у зовнішньоекономічній і фінансовій сферах одночасно. Особливості сучасного етапу, зокрема фінансово-економічна криза й уповільнення ринкових трансформацій породжують велику кількість чинників у сфері митно-тарифних відносин, що формують рівень економічної безпеки та виводять ситуацію в державі та її регіонах за безпечні межі.

Головна мета забезпечення митної безпеки – це досягнення необхідного рівня надійності митної системи.

Під митною безпекою держави слід розуміти стан захищеності національних інтересів, забезпечення й реалізацію яких покладено на митні органи країни, що дає змогу незалежно від будь-яких зовнішніх і внутрішніх загроз забезпечити здійснення митної справи [13].

Також митну безпеку можна визначити як заходи по захисту внутрішнього ринку на основі системи оцінки ризиків і обміну інформацією між митними адміністраторами.

Митна безпека України – це стан захищеності національних інтересів України у сфері митно-тарифних відносин, який дає змогу, незалежно від будь-яких загроз, забезпечити:

- переміщення через митний кордон товарів і транспортних засобів;
- здійснення митного регулювання, пов'язаного з встановленням та справлянням митних платежів;
- застосування процедур митного контролю та митного оформлення товарів із застосуванням заходів із тарифного й нетарифного регулювання;
- проведення боротьби з контрабандою та порушенням митних правил, а також виконання інших покладених на митні органи завдань шляхом ефективної реалізації митної справи.

Стаття 6 Митного кодексу України[6] визначає митну безпеку як стан захищеності митних інтересів України. Відповідно, митні інтереси України – це національні інтереси України, забезпечення та реалізація яких досягається шляхом здійснення державної митної справи.

Інше визначення, розглядає митні інтереси як сукупність національних інтересів держави, що пов'язані із їх забезпеченням і виконанням митної справи й задоволення яких сприяє забезпеченню ефективного функціонування, стійкого розвитку економіки держави, зменшенню загроз національній безпеці України.

До найважливіших національних економічних інтересів у сфері митно-тарифних відносин можна віднести [5]:

- приєднання та адаптацію до міжнародної системи митних взаємовідносин;
- структурну перебудову митної системи, наближення її до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності;
- зменшення впливу адміністративних бар'єрів на здійснення зовнішньоекономічної діяльності;
- створення умов для активізації розвитку економічних суб'єктів, вітчизняного науково-технічного й інноваційного потенціалів, підвищення конкурентоздатності національної економіки;
- упровадження дійового механізму збереження й відтворення природних, трудових, інтелектуальних, енергетичних ресурсів і основних фондів на території держави, а також економічного стимулювання найефективнішого їх використання в межах країни;
- заохочення підприємств до ефективного зовнішньоекономічного співробітництва;
- забезпечення збалансованості структури зовнішньої торгівлі шляхом застосування прийнятих у міжнародній практиці заходів, що підвищить експортний потенціал, задовольнить потреби внутрішнього ринку, захистить вітчизняних товаровиробників .

Під митними інтересами держави слід розуміти специфічні національні інтереси держави, забезпечення та реалізація яких досягаються провадженням митної справи. Митні інтереси – це певний спектр (сукупність) національних інтересів держави, що пов'язані із їх забезпеченням і реалізацією виконанням митної справи й задоволення яких сприяє забезпеченню ефективного функціонування, стійкого

розвитку економічної системи, зменшенню загроз національній безпеці України, стабільності в суспільстві в сферах, що пов'язані з митною сферою та визначається поточним станом зовнішньоекономічних відносин, повнотою задоволення матеріальних потреб громадян, ступенями реалізації визначених стратегічних орієнтирів соціально-економічного розвитку й захисту культурного та інформаційного середовища держави, станом зовнішньоекономічної та митної безпеки.

До митних інтересів, захист яких забезпечує митну безпеку України, можна віднести [5]:

- створення сприятливих умов для полегшення торгівлі;
- сприяння транзитові;
- прискорення товарообігу й пасажиропотоку через митний кордон;
- своєчасне й повне стягнення податків і митних зборів;
- ефективну організацію боротьби з контрабандою й порушеннями митних правил та ефективного запобігання їм (у тому числі попередження та відвернення правопорушень);
 - наближення митного законодавства України до світових вимог, розвиток міжнародного співробітництва в галузі митної справи;
 - забезпечення конфіденційності інформації щодо суб'єктів ЗЕД; збільшення транзитної привабливості країни;
 - недопущення ввезення на територію держави неякісних товарів, використання й споживання яких становить небезпеку для здоров'я населення;

- недопущення ввезення продукції низького моральноетичного змісту, зокрема такої що пропагує міжнаціональні конфлікти, сепаратизм тощо .

Отже, митна політика являє собою певний комплекс заходів, спрямованих на забезпечення ефективного функціонування митних кордонів та забезпечення захисту національних інтересів та національної безпеки держави у зовнішньоекономічній сфері.

Об'єкт митної безпеки – діяльність суб'єктів організації та забезпечення митної безпеки із забезпечення митних інтересів держави.

Суб'єкти організації та забезпечення здійснення митної справи – органи державної влади, функціями яких є формування законодавчої та нормативної баз в митній сфері; організація забезпечення надходжень доходів до Державного бюджету; участь у зовнішньоекономічній діяльності та сприяння їй, її митно-тарифне та нетарифне регулювання; захист від митного й економічного шахрайства; підготовка кадрового персоналу; захист культурного й інформаційного середовищ держави.

Суб'єктами виступають Кабінет Міністрів України (Митний кодекс України в ст. 3 визначає Кабінет Міністрів України відповідальним за організацію та забезпечення здійснення митної справи та координацію діяльності Державної митної служби України), Міністерство фінансів України (постановою Кабінету Міністрів України Мінфін визначається відповідальним за забезпечення реалізації митної політики, за здійснення контролю за її проведенням Держмитслужбою України, за розроблення пропозицій щодо вдосконалення митних відносин з іншими державами, за забезпечення підготовки та реалізації спільних проектів з цих питань) та адміністрація Митної служби України (у особі Державної митної служби України), які приймають рішення з питань державної стратегії розвитку галузі, а також того, хто в праві оцінювати ймовірність настання

можливих подій у зв'язку з виникненнями тих або інших ризикованих ситуацій (реалізації подій, загроз, викликів) і пов'язаної з ними шкоди державі.

РОЗДІЛ 2

Систематизація критеріїв та індикаторів оцінювання ефективності діяльності митних органів

Поняття “ефективність діяльності митних органів” є одним з найменш вивчених економічних явищ. На думку багатьох науковців, це обумовлено відсутністю однозначних підходів до критеріїв ефективності діяльності митної органів. Зокрема, митниця є проміжною ланкою між державою, суспільством, учасниками зовнішньоекономічної діяльності [8].

Зрозуміло, що в силу функціональних обов’язків митних органів та інтересів держави і бізнесу, критерії оцінювання ефективності будуть різнитись. Частина з них матиме однакову направленість щодо підвищення їх ефективності (тобто в їх поліпшенні зацікавлені як бізнес, так і держава), інша – протилежну (покращення певних критеріїв ефективності для однієї сторони буде означати погіршення для іншої).

Окремою групою критеріїв ефективності можна виділити показники ефективності митних органів відповідно до міжнародних рейтингів. Отже, при формуванні критеріїв оцінювання ефективності діяльності митних органів необхідно враховувати суб’єктів оцінювання, які, на нашу думку, можна представити за такими напрямками: “держава”, “бізнес”, “міжнародні організації” (рис. 2.1) [8].

Спробуємо більш детально розглянути перераховані групи критеріїв та їх змістовні характеристики.

Аналізуючи показники ефективності діяльності митних органів з позиції держави, необхідно зазначити, що визначальним фактором при формуванні переліку критеріїв ефективності є призначення досліджуваних структур відповідно до національного законодавства.

Рис. 2. 1. Критерії оцінювання ефективності діяльності митних органів

Зокрема, відповідно до ст. 544 Митного кодексу України [6], на митні органи покладено 19 завдань, серед яких: забезпечення правильного застосування, неухильного дотримання та запобігання невиконанню вимог законодавства України з питань державної митної справи, створення сприятливих умов для полегшення торгівлі, сприяння транзиту, збільшення товарообігу та пасажиропотоку через митний кордон України, забезпечення справляння митних платежів, контроль правильності обчислення, своєчасності та повноти їх сплати, застосування передбачених законом заходів митно-тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, здійснення контролю за дотриманням усіма суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та громадянами встановлених законодавством заборон та обмежень щодо переміщення окремих видів товарів через митний кордон України; здійснення заходів щодо недопущення переміщення через митний кордон України товарів, на які встановлені заборони та/або обмеження щодо

переміщення через митний кордон України, а також товарів, які не відповідають вимогам якості та безпеки та інше.

З позиції бізнесу, визначення ефективності діяльності митних органів має дещо інше трактування. Якщо на державному рівні визначальними критеріями ефективності є якість наповнення державного бюджету та забезпечення національної безпеки, то для бізнесу – зрозумілість і простота митного законодавства, прозорість митних процедур та митного контролю.

Ця група показників відображає якість митного адміністрування – від підвищення інформаційної прозорості до зниження рівня витрат, прискорення митних операцій, застосування вибіркового методу митного контролю та ін.

Отже, діяльність митних органів з позиції бізнес-середовища повинна бути направлена на підвищення швидкості здійснення митних операцій при ввезенні товарів через митний кордон, а також скорочення витрат при здійсненні митних операцій.

Особливе місце займає процедура митного контролю, яка повинна враховувати світові тенденції. Зокрема, відповідно до положень Кіотської конвенції, здійснення процедур митного контролю рекомендується виконувати шляхом проведення митного постаудиту з мінімальним втручанням працівників митних органів у процес постачання товарів.

Особливе місце в системі оцінювання ефективності діяльності митних органів посідають міжнародні рейтинги. До найбільш відомих можна віднести: огляд ділового клімату (BEEPS), логістичний індекс (LPI), індекс легкості ведення бізнесу, Індекс сприяння торгівлі (ETI) Всесвітнього економічного форуму. Всі вони оцінюють ефективність митної діяльності та обтяжливість правових норм на основі різних визначень і методик. Ці дані також виявили зміни на краще в ефективності роботи російської митної служби та в митних правилах.

Розглянемо ці критерії більш детально.

Огляд ділового клімату (BEEPS) включає в себе показники, що стосуються аналізу бізнесоперацій, бізнес середовища, і відносин держави і бізнесу. Перелік питань стосується характеристики бізнессередовища, фінансування, корупції, інновацій, правової системи та законодавства в державі

Логістичний індекс LPI (Logistic Performance Index - індекс Світового банку) та його основні індикатори є унікальним набором даних для вимірювання здатності країни у рамках певних вимірів логістики. Цей показник надає емпіричну основу щодо розуміння та співставлення відмінностей у комерційній логістиці та в інформаційній політиці країн стосовно здатності прийняття управлінських рішень в ситуації недостатніх виробничих потужностей та ресурсів, що стримують можливості щодо вибору логістичного процесу. Цей показник характеризує механізм організації та прийняття управлінських рішень у процесах реформування та інвестування сфери виробництва, комерції та транспорту.

На відміну від подібних показників, Індекс легкості ведення бізнесу ґрунтується лише на вивченні та квантифікації законів, постанов та правил, що стосуються ведення підприємницької діяльності. Індекс не враховує загальні умови, такі як інфраструктура, інфляція та злочинність.

Загальний індекс базується на дев'яти внутрішніх індикаторах:

- започаткування бізнесу – процедури, час, витрати та мінімальний капітал для заснування підприємства;
- робота з дозволами на будівництво – процедури, час та витрати на будівництво складу;
- реєстрація майна – процедури, час та витрати на реєстрацію комерційної нерухомості;
- отримання кредиту – міць юридичних прав, глибина кредитної інформації;

- захист прав інвесторів – відкритість фінансових показників, відповідальність керівництва та наявність налагодженого механізму вирішення судових спорів ініційованих інвесторами;
- сплата податків – кількість податків, час на підготовку податкових звітів, загальний податок як частка прибутку;
- міжнародна торгівля – кількість документів, витрати та час, необхідний для експорту й імпорту;
- забезпечення контрактів – процедури, час та витрати на примушення сплати боргу;
- закриття підприємства – відсоток відшкодувань, час та додаткові витрати на закриття неплатоспроможної фірми.

Для порівняльної оцінки ефективності політики окремих країн в галузі міжнародної торгівлі та економічного співробітництва використовується індекс сприяння торгівлі ETI (The Global Enabling Trade), який визначається за даним Всесвітнього економічного форуму. Зокрема, в 2010 році до рейтингу внесено 125 країн світу. При цьому, індекс відкритості національних економік для міжнародної торгівлі враховує чотири блоки показників: доступ до внутрішнього ринку; адміністративне управління на кордонах; діловий клімат; транспортна і комунікаційна інфраструктура [8].

Таблиця 2.1. містить інформацію щодо індикаторів моніторингу адміністрування митних платежів. Таку інформацію використовують при здійсненні оцінки рівня митної складової економічної безпеки.

Таблиця 2.1.

Індикатори моніторингу ефективності адміністрування митних платежів [5]

Найменування показника	Формула розрахунку
<i>Коефіцієнт окупності адміністрування митних платежів з розрахунку на 1 грн., виділену державою на митну діяльність (K_{ena1}), де I_{nn} – обсяг надходжень до державного бюджету від митних платежів I_{vmo} – витрати на утримання адміністраторів</i>	$K_{ena1} = I_{nn} : I_{vmo}$
<i>Коефіцієнт інтенсивності адміністрування митних платежів з</i>	$K_{ena2} = I_{nn} :$

<i>розрахунку на одного працівника митної служби (K_{ena2}), де I_{mn} – обсяг надходжень митних платежів до бюджету K_{mo} – загальна чисельність особового складу адміністраторів</i>	K_{mo}
<i>Коефіцієнт результативності проведених контрольних заходів (K_{np}), де $KПс$ – кількість виявлених порушень (одиниць) $ЗКс$ – кількість проведених контрольних заходів (одиниць)</i>	$K_{np} = KПс : ЗКс$
Продовження таблиці 2.1.	
<i>Коефіцієнт ефективності адміністрування митних платежів у разі зміни коду товарів згідно УКТ ЗЕД (класифікаційні рішення) ($K_{кт}$), де $ДН_{кт}$ – сума додаткових надходжень митних платежів від класифікаційних рішень, де $З_{мп}$ – загальна сума надходжень митних платежів</i>	$K_{кт} = ДН_{кт} : З_{мп}$
<i>Коефіцієнт ефективності адміністрування митних платежів у разі верифікації сертифікатів про походження товарів (країни походження) ($K_{вер}$), де $ДН_{вер}$ – сума додаткових надходжень митних платежів від верифікації сертифікатів, де $З_{мп}$ – загальна сума надходжень митних платежів</i>	$K_{вер} = ДН_{вер} : З_{мп}$
<i>Коефіцієнт ефективності адміністрування митних платежів у разі коригування чисельного значення митної вартості товарів ($K_{мв}$), де $ДН_{мв}$ – сума додаткових надходжень митних платежів від коригування митної вартості $З_{мп}$ – загальна сума надходжень митних платежів</i>	$K_{мв} = ДН_{мв} : З_{мп}$
<i>Коефіцієнт ефективності адміністрування митних платежів у результаті пост-аудиту ($K_{амп}$), де $ДН_{пак}$ – сума додаткових надходжень митних платежів за результатами пост-аудиту $З_{мп}$ – загальна сума надходжень митних платежів</i>	$K_{амп} = ДН_{пак} : З_{мп}$

Головним фактором, який впливає на надходження податків і зборів від митної служби, є обсяги імпорту товарів, на збільшення якого митні органи впливати об'єктивно не можуть. Саме тому принциповим є перехід від практики планування митних платежів до їх прогнозування. Крім того, функції та завдання митної служби України значно ширші, вони не обмежуються справлянням податків і зборів.

Справляння митних платежів не повинно виступати головним завданням для сучасної митної служби, це необхідно враховувати при трансформації митної справи України. Перехід від митної служби як суто фіскального органу, що забезпечує більшу частину податкових надходжень державного бюджету, до контролюючого органу, пріоритетом діяльності якого є забезпечення

додержання законодавства України з питань митної справи, повинен стати головною метою трансформації митної справи України.

На жаль, фінансова спрямованість діяльності митної служби України на сьогодні обумовлена перш за все станом економіки, який визначає імпорту товарів в Україну та відповідні показники діяльності державної податкової служби України. Тому принципова зміна правового поля діяльності митної служби України та її завдань можлива лише за відповідної зміни економічної ситуації в країні.

РОЗДІЛ 3

Напрямки реформування митної системи з метою забезпечення митної складової економічної безпеки України

До заходів, що забезпечують митну безпеку держави, науковці включають: виконання митних правил, порядків і процедур, у тому числі заходів із забезпечення реалізації митної політики, справляння митних платежів, організації протидії митним порушенням [5].

У Митній стратегії Європейського Союзу наголошується на унікальності становища, в якому сьогодні опинилися митні системи усіх країн і чим дана унікальність зумовлена. Якщо до недавнього часу роль митниці зводилася, в основному, до справляння мита та непрямих податків з експортно-імпортних операцій, то численні події, в тому числі розвиток та розширення електронної торгівлі, загроза терористичних нападів та інтернаціоналізації організованої злочинності, змінили умови, в яких сьогодні функціонують митні системи. Сьогодні митниці знаходяться на передній лінії по боротьбі з шахрайством, тероризмом та організованою злочинністю. Щоб ефективно виконувати ці ролі митні органи зобов'язані підтримувати постійний діалог із зацікавленими сторонами.

В Паризькій декларації про майбутню роль митниць, прийнятій 6 червня 2008 року, країнами-членами Європейського Союзу на честь 40-річчя створення Митного союзу зазначається вимоги, яким повинна підпорядковуватися митна система кожної країни (табл. 3.1).

У доповіді Всесвітньої митної організації “Митниця в XXI столітті: прискорення зростання і розвитку через спрощення процедур торгівлі та безпеку кордонів” говориться, що глобалізація та інші стратегічні виклики XXI століття показали необхідність нового підходу до контролю за переміщенням товарів у міжнародних логістичних ланцюжках, а також переміщення товарів через митні кордони.

Таблиця 3.1

Вимоги, яким повинна підпорядковуватися митна система кожної країни згідно Паризької декларації [9]

№	Найменування заходу
1.	підтримувати постійний баланс між сприянням законній торгівлі та забезпеченням безпеки країни, безпеки громадян і території Європейського співтовариства;
2.	сприяти, для реалізації цієї мети, подальшому розвитку конструктивного діалогу з приватним сектором та відповідними організаціями;
3.	посилити нагляд за рухом товарів у зв'язку зі зростаючими ризиками і розвивати здатність швидко реагувати на кризу;
4.	захищати фінансові інтереси Європейського співтовариства і держав-членів;
5.	підвищувати ефективність діяльності митних служб, громадян та економіки.
Митні органи кожної держави, зобов'язанні:	
1.	підвищувати конкурентоспроможність національної економіки шляхом сприяння законній торгівлі, зокрема, шляхом розвитку ефективних та відповідних документів;
2.	розширювати і проводити модернізацію засобів і методів контролю, для того, щоб митний орган працював як єдине ціле;
3.	забезпечити еквівалентні результати по реалізації спільних стандартів для того, щоб уникнути перекручень у системі міжнародної торгівлі;
4.	провести всеосяжний обмін інформацією в цілях забезпечення ефективного аналізу та управління ризиками.

Це вимагає розвитку нового підходу до подальшої розбудови митних систем різних країн. Зокрема, необхідно [9]:

1. Діяти в напрямку формування глобальної мережі митниць. Існує необхідність більш тісної співпраці в реальному часі між митними органами різних країн, а також між митними органами та бізнесом у справі сприяння законній торгівлі і проведенні митного контролю. Це передбачає створення міжнародної електронної митної мережі, яка забезпечить безперервний, безпаперовий, в режимі реального часу, обмін інформацією і даними. Формування такої мережі дозволить:

- уніфікувати роботу і обмін даними між митними базами різних країн, з тим щоб обмін інформацією якомога більше сприяв міжнародному руху товарів;
- сприятиме взаємному визнанню та координації товарних потоків між державами, ліквідує не завжди потрібне дублювання контролю в міжнародних ланцюжках поставок;
- розробити єдині правила, які регулюють обмін інформацією між митними органами різних країн, у тому числі правила щодо захисту даних.

Активізація співпраці між митними органами необхідна з метою обміну і отримання досвіду митного регулювання, створення сприятливих умов розкриття злочинів у сфері митно-тарифних відносин і пов'язаних з порушенням встановлених правил переміщення товарів, предметів, транспортних засобів та осіб через митний кордон країни.

2. Поліпшити координацію управління кордонами. Це передбачає координацію і співпрацю між усіма відповідними органами та установами, що беруть участь в забезпеченні безпеки кордонів, а також розробку спільних нормативно-правових вимог, що застосовуються до пасажирів, товарів і транспортних засобів, які переміщуються через митні кордони.

3. Реалізувати на практиці електронну концепцію “Єдиного митного вікна”, що дозволяє трейдеру надавати всю необхідну інформацію і документи одразу в одну митну установу, яка, у свою чергу, поширює інформацію серед інших контролюючих органів, у тому числі іноземних держав.

4. Налагоджувати партнерські взаємовідносини між митними органами та суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності. Митниця у XXI столітті повинна бути ініціатором формування партнерських відносин з особливо довіреними економічними агентами. Дані відносини повинні будуватися на взаємній довірі та взаємній повазі до економічних інтересів обох сторін. Митні органи повинні розуміти проблеми бізнесу, а бізнес повинен знати вимоги митниці. Формування партнерських відносин між митними органами і суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності дасть взаємовигідні результати.

Кінцевою метою такої співпраці є налагодження прямого зв'язку між митними органами та суб'єктами, що здійснюють зовнішньоекономічні операції. Це може бути досягнуто шляхом укладання меморандумів та інших спільних документів, які дозволяють усунути зайві перешкоди та спростити процедури митного контролю. Зі свого боку держава, в особі митних органів повинна вимагати від підприємств виходу із тіньової економіки, що дозволить значно збільшити надходження до державного бюджету та звільнить ринок від контрабандних товарів. Актуальність даного напрямку обумовлена наявністю та зростанням сектору тіньової економіки практично у всіх країнах світу, що створює загрозу безпечному розвитку суспільства.

5. Впроваджувати в роботу митниць сучасні методи роботи і процедури. Вимоги щодо швидкого переміщення товарів, у поєднанні з діючими нормативно-правовими вимогами, потребують впровадження в діяльність митних органів сучасних інноваційних підходів. Для більшості митних органів все ще існує необхідність вдосконалити існуючі митні процедури на основі міжнародних конвенцій (у тому числі Кіотської конвенції) та найкращої міжнародної практики.

6. Підвищувати професіоналізм та культуру обслуговування. Майбутнє всіх митниць вимагає переходу до клієнт-орієнтованої моделі, побудованої на професійних знаннях. Сьогодні і в майбутньому лише високо компетентний персонал митних органів зможе забезпечити реалізацію своєчасних та орієнтованих на клієнта процесів і послуг, зменшить адміністративне

навантаження на законну торгівлю. Підготовка кадрів для роботи в митних органах та формування корпоративної культури повинні бути побудовані на демократичних цінностях, а також вимагають прозорості, чесності та справедливості в процесі виконання своїх службових обов'язків.

7. Посилювати боротьбу з корупцією в роботі митних органів, що залишається важливим завданням, виконання якого вимагає значних зусиль від урядів держав протягом багатьох наступних років.

Програма реформування української митниці передбачає спільно з представниками бізнес-кіл вжиття таких першочергових пріоритетів (див. табл. 3.2).[9]

Таблиця 3.2

Пріоритети щодо реформування української митниці

№	Пріоритети	Їх значення
1.	Громадська оцінка керівників митних органів	Бізнес-спільнота має публічно надавати громадську оцінку посадовим особам, які займають керівні посади в митних органах. Запровадження такої оцінки дозволить удосконалити кадрову політику митних органів, сприятиме очищенню митної служби від корупції. Для цього існує потреба створення в митницях громадських рад, метою яких буде громадський контроль за діяльністю митниць в регіонах.
2.	Побудова комунікацій з бізнесом	Здійснення митної політики в Україні повинно бути якомога прозорим та ґрунтуватися на постійному діалозі бізнесу з українською митницею. Цьому сприятиме систематичне залучення представників бізнесу до участі в реформуванні митної справи. Одним із прикладів відкритого діалогу має бути участь представників бізнесу у внутрівідомчих нарадах та заходах. Сумлінні суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності отримають можливість оперативно вирішувати всі нагальні проблеми митного контролю через спеціально уповноважених контактних осіб митниці.
3.	Побудова ефективної функціональної структури української митниці	Існує нагальна потреба вдосконалення функціональної структури української митниці для підвищення ефективності її діяльності. Зокрема робота української митниці повинна бути сконцентрована на посиленні ролі аналітичної діяльності у сфері митної справи, ризикоорієнтованому підході та використанні методів митного пост-аудиту. Саме на цих принципах має базуватися діяльність

		української митниці, із урахуванням рекомендацій ВМО та положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.
Продовження таблиці 3.2.		
4.	Протидія корупції	Враховуючи потребу щонайшвидшого викорінення корупційних проявів, протидія цьому явищу має здійснюватися за безпосередньої участі як бізнесу (через процедури громадського контролю), так і самої митниці, у тому числі шляхом створення системи оперативного реагування на випадки порушень законодавства у митницях.
5.	Спрощення митних процедур	Українська митниця та бізнес-спільнота повинна співпрацювати між собою при імплементації кращого світового досвіду та правозастосовних практик (наприклад, інститут уповноваженого економічного оператора, рекомендації ВМО з питань митної оцінки і класифікації товарів тощо) до вітчизняного митного законодавства.
6.	Автоматизація митної справи	Українська митниця та бізнес мають прагнути підвищити роль сучасних електронних технологій у державній митній справі, удосконалюючи процедури електронного декларування товарів та електронного документообігу. Автоматизація та ефективна обробка даних про товари у митних деклараціях та податковій звітності (після внесення відповідних змін до законодавства) дозволить запровадити ефективну систему контролю за рухом товарів по всьому ланцюгу поставок (від митного оформлення до реалізації кінцевому споживачу, і навпаки), що не повинно призвести до посилення адміністративного навантаження на платників податків.

Для реалізації програми необхідно втілити в життя такі першочергові заходи (табл. 3.3.) [9]

Таблиця 3.3

Першочергові заходи щодо реформування української митниці

№	Заходи	Їх значення
1.	Створення Консультативної ради	У раду будуть входити експерти бізнес-кіл та керівники основних напрямків здійснення державної митної справи (митна вартість, декларування та митний контроль, аналіз ризиків тощо). Функціями Консультативної ради буде прийняття консультативних рекомендацій стратегічного характеру

		у напрямку реформування держаної митної справи в Україні, винесення на обговорення практичних рекомендацій щодо реформування митної справи та удосконалення митного законодавства.
	Продовження таблиці 3.3.	
2.	Створення Наглядової ради	У склад якої будуть входити представники Європейської бізнес асоціації, Американської торгівельної палати та інших представників бізнесу. Основними функціями цієї ради буде здійснення моніторингу діяльності керівників митниць та забезпечення зворотного зв'язку відносно реформ, що здійснюватимуться в українській митниці.
3.	Створення тематичних робочих груп	Відбуватиметься залучення експертів бізнес-кіл. Метою цих груп буде розробка конкретних пропозицій по внесенню змін до законодавства.

Стратегічна реформа митної справи безпосередньо пов'язана з необхідністю виконання умов Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС, інвестицій в модельні реформи та підтримку міжнародних донорів. Така стратегічна реформа у тому числі має ґрунтуватися на наступних керівних принципах, які мають бути втілені в концепції реформування української митниці:

1. Діяльність української митниці має оцінюватися на основі системи розроблених Ключових показників ефективності.
2. Подальше спрощення митних процедур в Україні у якості одного із наслідків матиме підвищення позицій України у різноманітних міжнародних рейтингах інвестиційної привабливості та легкості ведення транскордонної торгівлі.
3. Реформування української митниці є невід'ємним елементом інтеграції України до зони вільної торгівлі з ЄС.
4. Сама можливість вчинення корупційних діянь має викорінюватися з використанням механізмів громадського контролю та тотальної автоматизації митних процедур.

5. Пріоритетом діяльності української митниці повинна стати ефективна боротьба з переміщенням заборонених предметів (зброя, наркотики тощо). Це буде можливим після унеможливлення реалізації на українському ринку товарів “сірого” та контрабандного імпорту.

Досягнення зазначених напрямів є ціллю повномасштабного реформування української митниці. З метою створення підґрунтя для досягнення зазначених результатів необхідне вжиття таких заходів (табл. 3.4.) [9]:

Таблиця 3.4

Заходи щодо реформування митниці

№	Найменування заходу
1.	Розробка проекту внесення змін до Митного кодексу України, направлено на імплементацію положень митного законодавства ЄС, як це передбачено положеннями Угоди про Асоціацію.
2.	Розробка моделі кадрової реформи, яка буде передбачати конкретну основу служби та включати створення системи кадрового обліку, впровадження заходів по автоматизації процедур атестації і підвищення кваліфікації, перегляд принципів формування оплати праці. В рамках даного заходу досягнуто принципової домовленості з компанією “Ернст енд Янг”(EY) по донорській допомозі в вигляді проведення високорівневого дослідження принципів та розмірів оплати праці посадових осіб митної служби.
3.	Здійснення спільно з податковою службою розробки концепції системи автоматизованого контролю, призначеної для раннього виявлення ризиків введення в торговельний обіг незаконно ввезених товарів, що виключить можливість використання тіньових схем при ввезенні товарів.
4.	За умови отримання донорської допомоги, проведення глибокого аудиту бізнес-процесів митної служби та розробка моделі трансформації митної служби протягом найближчого часу.
5.	Залучення міжнародної технічної допомоги для підвищення ефективності діяльності української митниці.

Отже, реалізація таких заходів сприятиме реформуванню діяльності митних органів, митної системи, що сприятиме підвищенню рівня безпеки у цій сфері.

ВИСНОВКИ

Митні органи України є невід'ємним елементом системи центральних державних органів виконавчої влади і здійснюють функції в галузі митної справи відповідно до Конституції України, законодавства про зовнішньоекономічну діяльність, митного законодавства та інших нормативних актів. Специфіка митних органи України в системі державних органів України визначається покладеними на них завданнями та функціями.

Митна безпека являє собою комплекс (систему) ефективних економічних, правових, політичних та інших заходів держави, суспільства й людей із захисту інтересів (у тому числі інтересів власності) народу та держави в зовнішньоекономічній сфері і, зокрема, у митній сфері.

Удосконалення систем державного управління, застосування нових концепцій і технологій менеджменту в значній мірі пов'язані з підвищенням якості та результативності діяльності органів влади. Підвищення їх ефективності основа усіх реформ державних органів, що здійснюються останніми роками. Поряд з іншими державними органами, система митних органів потребує розробки критеріїв і показників оцінювання результативності, оскільки, в даний час, значно зростають вимоги до митних органів, що, з однієї сторони, обумовлено збільшенням міжнародного товарообороту та транзитних перевезень, а з іншої – еволюцією політико-економічних і соціальних умов розвитку України. Складність цього напрямку досліджень обумовлена практичною нерозробленістю проблеми комплексного аналізу діяльності митних органів та поодинокими односторонніми науковими підходами до вирішення пов'язаних з цим завдань.

Реформування української митниці має передбачати наступне: якість української митниці має оцінюватися на основі системи розроблених Ключових показників ефективності; подальше спрощення митних процедур в Україні у якості одного із наслідків матиме підвищення позицій України у різноманітних міжнародних рейтингах інвестиційної привабливості та легкості ведення

транскордонної торгівлі; реформування української митниці є невід’ємним елементом інтеграції України до зони вільної торгівлі з ЄС; ефективна боротьба з переміщенням заборонених предметів (зброя, наркотики тощо). Це буде можливим після унеможливлення реалізації на українському ринку товарів “сірого” та контрабандного імпорту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бережнюк І. Г. Економічна ефективність митної справи: аналіз критеріїв оцінки / І. Г. Бережнюк // Фінанси України. – 2007. – № 1. – С. 58–66.
2. Бережнюк І. Г. Мета і критерії оцінки ефективності управління митною справою / Бережнюк І. Г. – Дніпропетровськ : АМСУ, 2008. – С. 12–15. – (Актуальні проблеми економічної безпеки та митної політики України [Текст] : матеріали III міжнародної науково-практичної конференції).
3. Бережнюк І. Г. Управління економічною ефективністю роботи митних органів [Електронний ресурс] / І. Г. Бережнюк. — Режим доступу : <http://www.awuj.ru/doc/IPO/Tezi/berejnuk.doc>.
4. Білецький А. А. Параметри оцінки ефективності митного регулювання в умовах реалізації пріоритетів національного розвитку / А. А. Білецький // Наука молода. – 2009. – № 12.
5. Митна система та економічна безпека держави : теорія і методологія: [монографія] / Мартинюк В. П. – Тернопіль : Астон, 2010. – 256 с.
6. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
7. Настюк В. Я. Особливості державного управління щодо забезпечення митної безпеки України / В. Я. Настюк // Митна безпека. Серія : Право. — 2010. — № 1. — С. 22—29.
8. Несторишен І. В. Систематизація критеріїв оцінювання ефективності діяльності митних органів / І. В. Несторишен, Т. В. Руда // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/2012/1/%D0%A1%D0%98%D0%A1%D0%A2%D0%95%D0%9C%D0%90%D0%A2%D0%98%D0%97%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%AF%20%D0%9A%D0%A0%D0%98%D0%A2%D0%95%D0%A0%D0%86%D0%87%D0%92%20%D0%9E%D0%A6%D0%86%D0%9D%D0%AE%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%95%D0%A4%D0%95%D0%9A%D0%A2%D0%98%D0%92%D0%9D%D0%9E%D0%A1%D0%A2>

%D0%86%20%D0%94%D0%86%D0%AF%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%9E
 %D0%A1%D0%A2%D0%86%20%D0%9C%D0%98%D0%A2%D0%9D%D0%98
 %D0%A5%20%D0%9E%D0%A0%D0%93%D0%90%D0%9D%D0%86%D0%92.
 pdf.

9. Основні напрями реформування української митниці [Електронний ресурс]. — Режим доступу:

https://www.google.com.ua/?gws_rd=ssl#q=%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0+%D1%80%D0%B5%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0+%D0%BC%D0%B8%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%97+%D1%81%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B8

10. Осовська Г. В. Економічний словник / Г. В. Осовська, О. О. Юркевич, Й. С. Завадський. — К. : Кондор, 2007. — 358 с.

11. Офіційний сайт Державної митної служби України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.customs.gov.ua>.

12. Пашко П. В. Митна безпека (теорія, методологія та практичні рекомендації) : монографія / П. В. Пашко. — Одеса : АТ «ПЛАСКЕ», 2009. — 628 с.

13. Пашко П. В. Умови та чинники забезпечення митної безпеки / П. В. Пашко // Митна справа. — 2010. — № 1(67). — С. 5—16.

14. Разумей М. Зовнішньоторговельна безпека держави: управлінський аспект / Максим Разумей // Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. праць. — 2010. — № 2(5). — С. 18—26.

15. Руренко О. Г. Митна безпека України в умовах глобалізації / О. Г. Руренко, В. М. Горбачук // Митна безпека. Серія : Економіка. — 2010. — № 1. — С. 55—58.

16. Стельмашук А. М. Підвищення ролі митної політики в системі захисту внутрішнього ринку / А. М. Стельмашук // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка». — 2011. — № 6. — С. 279—286.

17. Ченцов В. В. Удосконалення механізму управління митною службою України як складова реалізації митної політики держави / В. В. Ченцов, А. Б. Калюта. – Дніпропетровськ : АМСУ, 2008. – С. 9–12. – (Актуальні проблеми економічної безпеки та митної політики України [Текст] : матеріали III міжнародної науково-практичної конференції).

18. Шлемко В. Т. Економічна безпека країни: сутність і напрямки забезпечення : монографія / В. Т. Шлемко, І. Ф. Бінько. — К. : НІСД, 1997. — 144 с. — (Сер. "Нац. безпека" ; Вип. 2).